

## **Aktuální situace v transformaci technické normalizace v České republice**

---

Patrně již vešlo v obecnou známost, že Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) rozhodlo o zrušení své příspěvkové organizace, Českého normalizačního institutu (ČNI) k datu 31. 12. 2008. Součástí tohoto rozhodnutí je přijetí takových opatření, aby zabezpečování tvorby a vydávání českých technických norem (ČSN) bylo od 1. 1. 2009 vykonáváno v rámci Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ).

Zdaleka však nejde o pouhou institucionální změnu. **MPO rovněž stanovilo tři základní priority**, jichž má být v rámci transformace dosaženo. První prioritou je **zlepšení dostupnosti ČSN**, a to zejména využitím elektronické formy, druhou prioritou je **výrazné zlevnění ČSN**, a to až o 50% současného stavu a třetí prioritou je **zlepšení srozumitelnosti ČSN**, což se týká obsahu, terminologie i kvality překladů do českého jazyka.

K naplnění **první** priority by mělo zejména přispět **zpřístupnění všech platných ČSN** v „certifikovaném“ elektronickém (pdf) formátu a **umožnění individuálního tisku** každému, podle pravidel zaregistrovanému, zájemci. Současně zůstane zachována nabídka profesionálně tištěných ČSN. Z dosavadních jednání lze předpokládat, že se do procesu zpřístupňování i distribuce ČSN zapojí další subjekty, jako např. Hospodářská komora ČR (HK ČR) prostřednictvím Jednotných kontaktních míst, Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů, České sdružení stavebních inženýrů, Svaz podnikatelů ve stavebnictví a další. HK ČR by též ráda nabídla podnikatelům, a to zejména malým, živnostníkům a řemeslníkům, různé podpůrné nástroje k využívání ČSN, jako jsou rešerše a příručky správné praxe. Podobné služby též nabízejí někteří prodejci ČSN.

Naplnění **druhé** priority povede ke **zlevnění přístupu** k ČSN, zejména v elektronické podobě, ale předpokládá se též zlevnění u profesionálně tištěných ČSN. Tyto kroky má umožnit výrazné zefektivnění celého systému, protože cílem není zvýšit nároky na státní rozpočet.

Druhy odborných činností a jejich ceny budou závazně pro ÚNMZ upraveny prováděcí vyhláškou MPO k zákonu č. 22/1997 Sb., jehož novela je v legislativním procesu (22. 9. 2008 schválila návrh vláda ČR). Návrh vyhlášky se nachází v mezirezortním připomínkovém řízení. Obsahem návrhu je, mimo jiné, několik nových produktů zaměřených na naplnění výše uvedených priorit.

Prvním je možnost zakoupení individuálního přístupového hesla (platnost 12 měsíců, cena Kč 1000,-), na jehož základě bude možné čtení celého aktuálního fundusu ČSN bez omezení oborů či druhů ČSN, avšak bez možnosti tisku.

Druhým je možnost zakoupení individuálních přístupových hesel umožňujících vedle čtení též tisk. Jedná se o tisk informativní, výstupem nebude autorizovaný výtisk a vytištěnou ČSN či její část nebude možné šířit (omezení dle zákona č. 22/1997 Sb.). Hesla jsou odstupňována podle počtu stran, heslo za Kč 3500,- umožní individuální tisk bez omezení počtu stran.

Třetím produktem, a zásadní změnou oproti dosavadní praxi, bude přístup k ČSN v certifikovaném pdf formátu pro smluvní partnery ÚNMZ, kteří budou provádět profesionální tisk, případně i distribuci autorizovaných výtisků ČSN. Tento produkt by měl výrazně zrychlit dodání, resp. přístup k autorizovaným výtiskům ČSN a měl by umožnit i jejich zlevnění.

**Třetí** prioritou má dva rozměry. Jeden je mezinárodní, respektive evropský, protože dnes je většina ČSN obsahově zpracovávána v mezinárodních či evropských normalizačních

organizacích a tudíž **ovlivnění jejich obsahu** závisí od **aktivní účasti expertů** z ČR na procesu tvorby těchto norem. Ať již to jsou experti ze soukromé či státní sféry. Podmínkou tedy je projev zájmu a potřeby obsah norem ovlivňovat, kapacita expertů a jejich způsobilost. K tomu chci podotknout, že tato aktivní účast by neměla být podmiňována jejím financováním výhradně ze státního rozpočtu, byť určitou podporu nevylučuji.

Národní rozměr spočívá v obsahu ČSN zejména u tzv. „čistých“ ČSN, tudíž norem, které jsou tvořeny pouze na národní úrovni. U všech ČSN je významný aspekt **terminologie** a u ČSN přebírajících mezinárodní či evropské normy je podstatná **kvalita překladů**. V oblasti terminologie již jsou přijímána opatření, která by měla zlepšit současný stav, přispět k jednoznačnosti ČSN a též k terminologickému souladu mezi ČSN a právními předpisy. Výsledky této práce též budou využitelné pro tvůrce právních předpisů v ČR a pro právníky lingvisty ve strukturách orgánů Evropské unie.

Součástí transformace je i vytváření podmínek pro to, aby **maximum ČSN bylo v českém jazyce**. Provedení překladu však musí být jednoznačně podloženo požadavkem na jeho zpracování a patřičným finančním zajištěním, protože se jedná o podstatnou část výdajů na zpracování ČSN.

Hovořím-li výše o zefektivnění celého systému, nespočívá to pouze ve výrazné redukci personálních kapacit národního normalizačního orgánu (NNO), ale též v nastavení optimálních podmínek pro **fungování Technických normalizačních komisí** (TNK), coby poradních orgánů NNO a ve výrazné změně struktury externích zpracovatelů úkolů/projektů Plánu technické normalizace (PTN). Zde bychom rádi docílili stavu, kdy přímými smluvními partnery NNO budou sektorově, oborově orientované subjekty, které jsme začali nazývat „**Centra technické normalizace**“ (CTN). Optimální by bylo, aby tato CTN měla rozsah oborově co nejširší, tudíž, aby jich bylo co nejméně. Řada subjektů již projevila zájem o výkon této činnosti, jednání budou intenzivně pokračovat.

Zásadní změnu dozná **přístup ke tvorbě ČSN**. To již je patrné na změněném **Plánu technické normalizace a Plánovacích listech** pro jednotlivé úkoly/projekty tvorby ČSN. Při využívání prostředků ze státního rozpočtu bude důsledně vyžadován, tak jak je stanoveno v platné legislativě, **projev požadavku** věcně příslušného ústředního správního úřadu, tedy většinou ministerstva. Z požadavku musí být patrné o jaký způsob tvorby ČSN se má jednat včetně požadavku na případný překlad, resp. vydání ČSN v českém jazyce. Požadavek ústředního správního úřadu též může umožnit financování požadavku původně ze soukromé sféry, která sice požaduje zpracování ČSN, ale nemá, z důvodů různých, možnost požadovanou tvorbu ČSN uhradit.

Další zásadní změnou je, že v Plánu technické normalizace budou sledovány jednotlivé **úkoly/projekty** tvorby ČSN **od samého počátku jejich vzniku**, tj. v případech tvorby těchto norem v mezinárodních či evropských normalizačních organizacích budou tyto úkoly/projekty zaneseny do PTN již v okamžiku jejich vyhlášení v těchto organizacích. V PTN pak budou sledovány až do momentu schválení příslušné ČSN (tento proces trvá obvykle až tři roky). Tímto přístupem též bude v PTN jasně vyjádřeno, kde bude probíhat aktivní účast expertů z ČR na tvorbě návrhu normy.

Podmínkou pro zanesení úkolu/projektu do PTN je samozřejmě zásadní počáteční rozhodnutí, že se takový úkol vůbec bude v ČR zpracovávat, tzn., že existuje požadavek na zpracování takové ČSN. Tento postup má různé varianty, ale není účelem této rámcové informace zacházet do podrobností.

Výše uvedený výčet změn není úplný, ale ty zásadní jsou popsány.

Závěrem mi dovoluji **několik obecnějších poznámek**. Ozývají se hlasy, že tato transformace je „zestátněním“ technické normalizace. K tomu se dá říci, že by samozřejmě bylo možné pokusit se jít důsledně cestou privátní, ale při masivní finanční podpoře státu, která musí být zachována, aby celý systém „nezkolaboval“, protože **soukromý sektor není ochoten či schopen tuto činnost komplexně převzít** a návrat do spolkového uspořádání typu Rakousko či Německo, postaveného na členství, členských příspěvcích a aktivní účasti soukromého sektoru včetně financování, se za uplynulých 15 let neukázal jako reálný, je tento **způsob transformace odůvodnitelný**. A co je podstatné, součástí transformace v žádném případě není zasahování státu do tvorby ani do věcného obsahu ČSN. I nadále budou **důsledně ctěny zásady a správná praxe tvorby technických norem**.

Co by však zejména uživatelé ČSN mohli uvítat je skutečnost, že se realizací výše uvedených priorit a změn výrazně omezí **obchodní charakter** vydávání a distribuce ČSN a způsob zpřístupnění i cenotvorby bude mít mnohem více **charakter „veřejné služby“**. V situaci, kdy technické normy jsou stále více využívány na podporu řádné implementace právních předpisů tím, že při dodržení zásady jejich obecné nezávaznosti jsou k právním předpisům tzv. harmonizovány, resp. určeny a je využíván princip „předpokladu shody“, je maximální snaha státu o zpřístupnění ČSN za co nejvýhodnějších podmínek zcela pochopitelná. Tak, jak jsou snadno přístupné platné právní předpisy, tak by měly být **co nejnaději přístupné i technické normy**. Dovedu si představit i ještě razantnější řešení v této oblasti.

Tento způsob transformace by též mohl mít další pozitivní aspekt, kterým by bylo minimalizovat přerozdělování finančních prostředků potřebných na technickou normalizaci mezi veřejnou a soukromou sférou. Hovořím o takovém nastavení systému, který by využíval **partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem**. Tedy prostředky státního rozpočtu by byly primárně používány pro financování patřičného rámce, potřebného pro zaručení tvorby a vydávání ČSN (viz též § 5, odst. 1, zákona č. 22/1997 Sb.) a bylo by zcela transparentní, co za tyto prostředky bude zaručeno. Soukromý sektor, tj. podnikatelé, průmysl, služby, by „své“ prostředky vynakládal přímo především na aktivní účast v procesu tvorby ČSN a dále na financování prací, které by požadoval, ale u nichž by nebyl deklarován „veřejný zájem“ požadavkem ústředního správního úřadu. Tyto prostředky by byly v Plánu technické normalizace zohledňovány. Takováto „**dělb práce a financování**“ by celý proces také mohla výrazně zefektivnit, ale i zkvalitnit.

Na celém procesu transformace nyní intenzivně pracujeme, tj. ÚNMZ, ČNI, MPO a hospodářští partneři, zástupci soukromého sektoru, podnikatelské sféry. Maximum výše uvedeného potřebujeme a chceme uvést do života k 1. lednu 2009 v souvislosti s institucionální změnou. Proto též probíhá řada jednání s různými partnery v tomto procesu a **vítáme každý dobrý nápad, podnět a nabídku na součinnost**. Určitě je možné mluvit o společném zájmu všech zúčastněných na naplnění stanovených priorit a záměrů.

V Praze 2008-07-11, aktualizováno k 2008-10-02  
Ing. Alexander Šafařík-Pštroz  
předseda ÚNMZ